

Corona, kris och möjligheter

I Sverige är vi i början av coronavirusets spridning när jag skriver detta. Sverige, med Folkhälsomyndigheten (FHM) i spetsen, har en strategi för bekämpning av spridningen som avviker från övriga länder i Europa. I grunden bygger den svenska strategin på att vi alla tar ansvar för hur vi mår. Om du får förkylnings-symtom, hosta och feber, stanna i karantän tills dess du är frisk. Om du tillhör en riskgrupp, stanna hemma och gå in i frivillig isolering. Genom dessa åtgärder hoppas man på ett fördröjt insjuknande som ger hälso- och sjukvården tid till omställning av vård för att kunna möta en större anstormning av insjuknade.

Coronaviruset sprider oro i vårt samhälle. Chefredaktör Göran Greider skrev häromdagen i Dala-Demokraten¹:

”Hur kommer världen och Sverige att se ut efter denna pandemi? Det går inte att veta, ingen vet hur länge pandemin kommer att pågå. Men det kan tyvärr inträffa att de flesta länder står där i höst med många äldre som avlidit, enorma arbetslöshets-siffror, ansträngda statsbudgetar, en utsliten kår av sjukvårdspersonal, en halvt ödelagd kultursektor och en grasserande tidningsdöd”.

Micael Dahlen, professor i ekonomi vid Handelshögskolan i Stockholm, skriver om sina reaktioner inför alla rapporter om att pandemins följder är dåligt för ekonomin.

”Det är helt feltänkt, det är ekonomins jobb att gå dåligt i en så här svår tid. Ekonomins funktion är att hjälpa samballet och oss alla, överbrygga tid och rum, balansera goda och svåra tider. Just nu ska ekonomin låna från den goda tid som varit innan och från den goda tid som kommer sen för att hjälpa oss igenom den svåra tid som är nu. Den höga BNP:n som ständigt eldas på har inget annat värde än att säkra vår välfärd, den ska göra att vi har råd att vara omtänksamma. En hög BNP, vilket vi har, ska bromsa och backa i kris.”

Sedan tar han upp vad hållbart företagande är på riktigt:

”Jag bekläms när jag hör om miljardföretag med miljardärogare som varslar. Det är kortsiktigt och felaktigt tänkt. Att värna människors hälsa och möjlighet att försörja sig är en fråga om hållbarhet lika mycket som att värna klimatet. Vi har alla ett ansvar att vara omtänksamma och bidra efter bästa förmåga. Upp till bevis, alla företag som säger sig vara hållbara och goda.”

Sedan kommenterar han börsernas ras:

”Hållbarhet är att värna människors besparingar. I finanskrisen efter 2008 krävde och

ledare

fick bankerna oförtjänt hjälp. Kanske är det dags att de gör sig förtjänta av den nu, att de visar omtanke och ger tillbaka av sina jättemarginaler och vinster?”

Inför denna oro är det viktigt med tid för besinning och lärande. Varje kris skapar också möjligheter. Författaren Lasse Berg skriver:

”Epidemin som leder till ekonomisk världskollaps som leder till självhärskarnas julafton är en möjlighet. Men det vi sett är hur människor gått med på, knotande javisst, att helt lägga om sina liv jorden över inför den fara som botar oss alla. För att hjälpa inte bara sig själva utan också de andra. Vem hade trott att denna totala förändring av vår livsstil var möjlig? Tillsammans inför sjukdomen. Bakom detta lejon står ett än större hot. Det är klimatförändringar. Dessa har inneburit slutet för tidigare arter förmänniskor. Men de senaste veckornas makalösa globala kraftsamling ger oss hopp”.

Ärkebiskop Antje Jackelen tar upp samma tanke²:

”Och ytterligare en sak lär vi oss nu. På mycket kort tid kan vi i grunden ställa om ett helt samhälle för att rädda människors liv. Varför skulle vi inte kunna göra radikala klimatomställningar också för att rädda hela skapelsens liv?”

Vi har nu ett unikt tillfälle att främja klimatlösningar som minskar vårt fossilberoende anser Internationella energimyndigheten (IEA)³. Dess verkställande direktör Fatih Birol uppmanar världens ledare och beslutsfattare att noga tänka över hur de utformar de stimulanspaket som ska lindra coronapandemins ekonomiska skadeverkningar:

”Storskaliga investeringar för att främja utveckling, spridning och integrering av klimatvänlig teknik – som solenergi, vindkraft, vätgas, batteriteknik och koldioxidinfångning – bör vara en central del av regeringarnas planer, för det kommer både att stimulera ekonomin och skynda på omställningen till förnybara energikällor.”

Vi publicerade nyligen i Socialmedicinsk tidskrift ett temanummer om Klimatkrisen och behovet av nya berättelser⁴. Om berättelser inom områden som boende, transport, energi och mat. Alla områden nära knutna till klimatförändring. Och alla avgörande för folkhälsan. När staten sätter fart på ekonomin finns möjligheterna att skapa nya berättelser. Tomas Kåberger, professor vid Chalmers tekniska högskola, skriver⁵:

”Om dessa pengar används för att utveckla framtidens industri som inte botar klimatet kan det både bidra till att undvika obanterliga klimatförändringar och skapa ekonomiskt välstånd i de länder som har skickliga regeringar.

Sverige har flera goda möjligheter. Dels har vi bra resurser för att få fram stora mängder förnybar el och dels har vi faktiskt industriella planer färdiga. Regeringen startade 2015 Fossilfritt Sverige under ledning av Svante Axelsson. Tillsammans med olika industri-sektorer har fossilfritt Sverige tagit fram färdplaner för att göra dessa olika branscher fossilfria. Drygt ett dussin sådana planer ligger nu färdiga. Företagen är redo, statens och branscherna uppgifter för genomförandet är beskrivna.

Det kommer inte att gå av sig själv att förverkliga planerna. Det krävs att staten och myndigheter gör vad de ska enligt planerna. Det krävs ibland ändrade lagar och regler. Ibland behövs pengar till forskning, och sedan styrmedel för att branscherna ska få träna sig på att använda den nya tekniken i industriell skala. Utvecklingsprocesserna ska fungera på samma sätt som när några länder gjorde sol- och vindenergin till världens billigaste sätt att producera el.

Resten av år 2020 kommer ha större betydelse för världens utsläpp av växthusgaser än de senaste decennierna. Möjligheterna till demokratisk styrning är större än någonsin. Men det krävs att medierna, världens miljöengagerade medborgare och politiker ser möjligheterna och klarar av att ge uppmärksamhet åt dessa. Trots att coronaviruset leder till överbelastning av sjukvården, mänskligt lidande och mycket indirekt elände i samhället.

Nu kan bra ekonomisk politik rädda världen. Politiker som vill har chansen att göra Sverige till världens första fossilfria och industriellt framgångsrika välfärdsland. Under 2020 kommer vi att uppleva en klimatpolitisk kris med stora möjligheter. De kommer inte igen”.

Bo J A Haglund
Redaktör och professor

Referenser

1. <https://www.dalademokraten.se/artikel/goran-greider-vi-far-inte-bli-endimensionella-tank-inte-bara-pa-smittan?fbclid=IwAR2fsoyrj7Fs5W905SwnNUKwCuk-uvNfSTddKzMYz8Y-gUzhICbwN7v-KWNw>
2. Jackelén A. *Nu prövas vår förmåga att leva med ovissbet*, https://www.dn.se/kultur-noje/arkebiskop-antje-jackelen-nu-provas-var-formaga-att-leva-med-ovissbet/?fbclid=IwAR0Uy7Yg9W0M29806hpIgf0FOR5DbGsvIIHy-0SOasFzNHZqu_tLxHtGbs3pA
3. Från SvD Näringsliv 22 mars 2020, IEA: *Utnyttja pandemin för grön omställning*, <https://www.svd.se/iea-utnyttja-pandemin-for-gron-omstallning?fbclid=IwAR3yuvVISJHJvKyPGKXmWBml-Qyv5Yp-NXUs2QC-s719FGVOgAwUQCqJzaMA>
4. <http://www.socialmedicinsktdskrift.se/index.php/smt/issue/view/TEM32019/showToc>
5. Tomas Käberger: *Coronabrottet ger världens regeringar ny makt att rädda världen*, <https://www.etc.se/klimat/coronabrottet-ger-varldens-regeringar-ny-makt-att-radda-varlden?fbclid=IwAR3m7ppAERdJ0Nl0SZyrtAITu7RtPOkspbTy6n-TxqhgtmM1rptY6N7rPKE>